

וקראת לשבת עיונג

אלון תרני בפאכע באקציע וואסווא פלאנץ

גליון מס' 732

פרשת יתרו

כ"ד שבט התשפ"ד

טל': 054-8457834 | לקבלת העלון בדוא"ל: alon102010@gmail.com

לע"נ שאול בן סלביה ע"ה | לע"נ אסתר מישה בת זהירה ע"ה | לע"נ יצחק בן מישה אסתר ע"ה | לע"נ שמעון בן חביבה ע"ה | לע"נ רחל שנהא בת מנורה ע"ה

לע"נ מרן הגאון ר' ירחמיאל גרשון בן מרים זצוק"ל והגאון ר' שמעון בן חביבה זצוק"ל, והגאון ר' ברוך מורדכי בן הינדא זצוק"ל, ר' אברהם בן אסתר ע"ה

לאורו נלך

קווים מדמותו המופלאה של מרן מלכא, רבנו עובדיה יוסף זצוק"ל

בתקופות מסוימות סבל מרן לרוב מהצקות חוזרות ונשנות של אנשים נמוכי רוח, שלא ראו בעין יפה את פסיקותיו ולא השכילו לירד לסוף דעתו.

מרן לא ייחס חשיבות ממשית לאנשים אלו, ולא נרתע מדבריהם ומהצקותיהם. מימי לא חת מפני איש. צו התורה "ולא תגורו מפני איש" עמד לנגד עיניו והיה נר לרגליו.

ברם, עגמת נפש רבה נגרמה לו בגין אותם אנשים. הוא לא היה אדיש להצקותיהם, ובתקופה מסויימת אף חלה ונפל למשכב בעקבות כך.

והנה, ביום מן הימים הגיע מרן למקום מסויים, ואדם מחוצף, בעל חזות של בן תורה, פער פיו כנגד מרן והחל מחרף ומגדף. בתחילה התעלם ממנו מרן, אולם כאשר נוכח לראות שהלה אינו חדל מצעקותיו, למרות גערותיהם של הסובבים אותו, פנה אליו ואמר לו: "הרי אתה בנידויו!". מרן נידה את אותו אדם, כדינו של המבזה תלמיד חכם.

אותו אדם נבהל לשמע דבריו של מרן, ומיהר להסתלק מן המקום. ואולם, הוא לא ידע כיצד עליו להתייחס לדבריו של מרן. האם הוא באמת שרוי בנידויו? ומה היא משמעות הדבר?

מכיוון שכך עלה אל ביתו של אחד מפוסקי הדור ושאל, האם ניתן כיום לנדות אדם. אותו פוסק השיב בשלילה, ואמר כי היום אין דין נידוי חל. אולם הלה לא נרגע. הוא הלך אל רבנים נוספים, הציג בפניהם את השאלה, ונענה באותה תשובה: "כיום אין מנדים!"

בסופו של דבר הגיע גם אל ביתו של הגאון הגדול, רבי יוסף שלום אלישיב. "כבוד הרב" שאל, "האם ניתן כיום לנדות אדם?"

"לא!" השיב הרב אלישיב. "כיום אין מנדים, אולם מדוע אתה שואל?" חקר.

האיש היה נבוך מעט, אך לא היתה לו ברירה. במילים קצרות סיפר, שהתנהג שלא כהוגן כלפי מרן, ומרן אמר לו כי הוא בנידויו.

ולפתע ארע הדבר. הגאון רבי יוסף שלום אלישיב, שהיה בגיל הזקנה, זינק ממקומו כנשון נחש, ונסוג לאחור במרחק ארבע אמות. "מנודה! מנודה!" גער באותו אדם. "אם הרב עובדיה נידה אותך על שפגעת בכבודו, הרי שאתה בנידויו גמור!"...

בפתח הגליון

ברכה"ג שלום ואור ואלק שלום"א

זריקת עידוד

תמיד טוב להתחיל בסיפור. מעשה שהיה. הרב יהושע שקלאר שליט"א, מפקח ברשת החינוך התורנית, התפעל מנער כשרוני, מבריק. בכל ביקור בבית הספר, נהנה מתשובותיו המחוכמות. ציין לעצמו לעקוב אחרי הנער בהתקדמותו. מובן, שלא היה נער זה היחיד, ולא בית הספר היחיד. עבודת קודש מוטלת על המפקחים והמפקחות: לעקוב אחר מיומנות המורים והמורות, להדריך ולכוון ככל הנדרש. לעקוב אחר הספק החומר, לדרוש מצויינות ברמת הלימודים. ובין השאר, כפי שאתם קוראים, גם לשים עין על תלמידים. רק ברשתות החינוך התורניות!

יום אחד, ביקר באותו בית הספר, בחן את התלמידים ונהנה מתשובותיהם. ציינם לשבח, ושאל: "איפה רחמים?" שם בדוי, כמובן. נענה בשתיקת מבוכה. בחדר המנהל, בשעת הסיכום, שב ושאל. המנהל סיפר סיפור נורא: רחמים זה התחבר לנער קל דעת מבית הספר אחר, הכיר אורחות חיים אחרים, והמשרטה תפסה אותם "על חם" בפריצה לדירה בעיצומו של "יום הכיפורים", כשידעו שהמשפחה שוהה בבית הכנסת!

"זה נורא", אישר המפקח, "אבל איפה הוא!?"

סיפר המנהל, שרחמים התבייש לחזור לכיתה, ואף להסתובב בשכונה. דאגו ומצאו עבורו מקום בפנימיה תורנית בעיר אחרת. שינסה להשתקם שם, ולפתוח דף חדש. שאל המפקח לשם המוסד, ונחה דעתו. אכן, מקום טוב.

כשחזר לביתו, נטל טופס רישמי של רשת החינוך, וכתב מכתב מרגש: "רחמים היקר! ביקרתי היום בבית ספרך ולא ראיתך. תשובותיך הנפלאות והקולעות היו חסרות כל כך! שאלתי אודותיך, וסיפרו שעברת לפנימיה. אני מקווה שאתה מתעלה שם בתורה כגודל כשרונותיך, ועוד תהיה לגדול בישראל! כתוב לי, מה לומדים, ותשלח איזו קושיה או תירוץ שעלו בדעתך. אני מצרף כאן מאה שקלים, לדמי כיס. אם תצטרך עוד כסף, כתוב לי!"

רחמים קיבל את המכתב, ופרץ בבכי נרגש: בטוח היה הוצמד לו אות קלון, שכולם יודעים מה קרה, איך נתפס בגניבתו. שבבית ספרו מפיצים את הסיפור, מיידעים כל אחד. והנה, המפקח ביקר, ולא שמע. יש מי שמאמין בו, שנותן בו אמון ומצפה ממנו לגדולות. הוא לא יאכזבו! רחמים, שעד אז היה שקוע בדכדוך ודכאון, התעורר והתנער, שלח מכתב עם קושיה, וקיבל תירוץ עם מאה שקלים נוספים, דמי המרצה ועידוד. וכך, חודש אחר חודש. ועלה מהפנימיה לישיבה גדולה. הקים בית לתפארת, והיום הוא מחנך בישראל!...

מה שתשומת לב מחוללת! מה כוחו של העידוד!

ומה זה קשור אלינו? משום שזה מזכיר כל כך את פרשת השבוע. היו האבות הקדושים, היו שבטי יה. והנה הדרדרו בניהם, שקעו במ"ט שערי טומאה, עבדו עבודה זרה. הבורא יתברך חילצם, והביאם להר סיני. ומה אמר להם? "והייתם לי סגולה מכל העמים, ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש". אף מלה על העבר, אף לא רמז ותוכחה ואזהרה. רק מבט אל העתיד, והבטחות מרוממות!

זו דרך התורה, וזו דרכנו: לתת אמון, והוא יצדיק את עצמו. להביע תקווה, ובעזרת ה' היא תתממש!...

עולים במעלות

הגות, מחשבה ומוסר

מטמונים מהפרשה

הגיגים ומעשיות

"ויאמר ה' אל משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן וגו'" (יט, יז).

שר אחד, היה בקי בשפות רבות. היה לו ידיד ורע כיועץ נאמן שגם הוא דיבר בכל אותן השפות שידע השר, וכאשר נזקק השר לדבר עמו בשפת סתר, היה מדבר אליו בלשון שאינה ידועה לשאר הנוכחים. פעם אחת, הלך השר בלוויית ידידו ברחוב העיר, והמוון רב סובב את השר לחזות בו.

פנה השר אל ידידו בלשון המוכרת לכל בני המדינה ואמר: דע לך כי אתה חשוב בעיני יותר מכל יועצי!

כבוד השר – נבון הידיד – מדוע אתה אומר לי בשפה מובנת לכולם? הן היית יכול לומר זאת בצרפתית או בערבית, בספרדית או ברוסית?...

אם הייתי מדבר בשפת לע"ז – אמר השר – לא היה איש מבין את דברי. עיקר רצוני וכוונתי שישמעו את דברי ויבינו אותם, כך שידעו להעריך אותך ואת חשיבותך!

כן הוא גם הנמשל – אמר המגיד מדובנא – הקדוש ברוך הוא אומר למשה רבנו: "הנה אנכי בא אליך בעב הענן" קרוב אל העם, וזאת דוקא "בעבור ישמעו העם בדברי עמך", וכאשר ישמעו כן "וגם בך יאמינו לעולם!"

"והר סיני עשן כולו מפני אשר ירד עליו ה' באש ויעל עשנו כעשן הכבשן... ויהי קול השופר הולך וחזק מאד וגו'" (יט, יח-ט).

יש לדעת – אמר רבי ישראל מאיר הכהן מראדין, בעל ה"חפץ חיים" – כי רק בקיום מצוות התורה נקרא האדם "יהודי"!

יש שיזניחו את מצוות התורה בעולם, ויהיו בעיניהם כהפקר, ואפילו הכי, אם ישאלוהו אם יהודי הוא, ישיב מיד שבודאי הוא יהודי... האם זו חובת היהודי שיקרא רק שמו "יהודי", בלא לעשות מעשה יהודי?

הלא חובת יהודי בעולם לידע, שה' אלקינו הוא ברא והמציא בחפצו וברצונו את כל העולמות וכל הנבראים והיצורים הוא בראם ויצרם, הוא ה' אלקינו לבדו ואפס זולתו.

משל למה הדבר דומה? לאדם שהלביש עצמו מדי גנרל. משנשאל: האם יודע הנך את הידיעות הדרושות לו לאדם כדי שיהיה גנרל? השיב: לשם מה עלי לדעת? מספיק שאני לבוש במדי גנרל...

למותר להסביר איזה שוטה הוא זה. לא זו בלבד שאינו גנרל, אלא שגם הוא מחייב עצמו בעונש חמור המוטל על אזרח שמתלבש במדי צבא...

אחד מתכסיסי המלחמה הידועים והחזקים ביותר, זה 'פעולת ההסחה' מדינה הנמצאת במצב מלחמה עם שכנתה, הדבר החשוב ביותר זה לעשות פעולות הסחה, שכל פעילות מיד מוסחת על ידי פעילות אחרת וככה המדינה השניה נרדמת על המשמר.

יש עוד מייששו שמשמש בכל נשק החזק והאימתני הזה, בכל רגע ורגע, והוא מצליח להפיל אתו חללים רבים מאד, וזה חילותיו של היצר הרע, היצר הרע יודע שלהפעיל תותחים זה גורם להפעלת תותחים גם מהצד שכנגד, כל אדם כשיצר בא אליו בפיתויים שונים הרי שהוא מעצם טבעו ורצונו בטוב, מתקומם, והסיכוי של היצר הרע להצליח לא תמיד טובים מה הוא עושה נוקט 'פעולות הסחה', הרי אין אדם שלא מתנוצצים לו כל הזמן הרגשים של חיזוק והתעוררות, שהרי האדם נברא להתענג על ה' ורצונו הפנימי בטוב אבל השאור שבעיסה..... ואז היצר הרע מפעיל את 'פעולות ההסחה' שלו שבלשון בני אדם נקראים 'תירוצים' או כמה תירוצים יש לאדם לדחות דברים, וזו רעת כל האדם, התירוצים הדחיות, כי בסוף נגמרים התירוצים ונופלים!

יסוד הדברים נמצא בפרשת בשבוע הבא פרשת יתרו, "וישמע יתרו כהן מדין חותן משה את כל אשר עשה אלוקים למשה וישראל עמו" – אומר רש"י מה שמועה שמע ובא? קריאת ים סוף ומלחמת עמלק.

מה הדגיש רש"י 'מה שמועה שמע ובא?' היה די לכתוב כלשון הפסוק 'מה שמועה שמע' ואח"כ מבואר בפסוקים שבגלל זה הוא בא למשה ולעם ישראל. בזוהר הקדוש כתוב הסבר לדבר ואלו דבריו: 'וכי יתרו שמע וכל עלמא לא שמעו? והלא כתיב "שמעו עמים ירגזו"? אלא שכל העולם שמעו ולא התעוררו, והוא שמע והתעורר והתקרב להקב"ה'.

כתוב כאן יסוד עצום! כל אומות העולם שמעו את נפלאות ה' בהוציאו אותם מארץ מצרים, אבל שמעו נרעשו התפעלו, ותו לא! לא יצא להם מההתפעלות והשמיעה כלום, שום דבר מעשי! לעומת זאת יתרו – שמע התפעל התרשם – ובא! הוא התעורר מהדברים ומיד בא!

מדוע באמת אף אחד מאומות העולם גם לא התעורר מהדברים העצומים שקראו לעם ישראל? מדוע רק יתרו יתעורר מהדברים?

אלא שהם שמעו נרעשו התפעלו, אבל חיכו! אמרו נו טוב, לא עכשיו, נראה מה יקרה הלאה עוד כמה ימים וכו', וכו', יתרו לעומת זאת שמע התפעל, אבל מיד ובא! מיד עשה מעשה לממש את ההרגשת החיזוק שהייתה לו, הוא ידע אם אני יתרץ לעצמי תירוצים, אז אני יתמהמה והכל יאבד! הוא לא נתן לזה לחמוק מידי ומיד בא!

סיפר רבי ראובן קרלינשטיין זצ"ל שהזמינו אותו פעם לדבר דרשה באחד המושבים בחצר בית ספר של נערים שאינם שומרי תורה ומצוות, נסעתי עם מונית וכשהגענו לחצר הגדולה הנהג רצה להכנס לחצר, אבל ישבו בפתח שני נערים 'ארסים' שככה כאילו בכונה לא שמעו את הצפצופים, והנהג מצפצף ומצפצף עד שאחד מהנערים הסתובב אליו וצעק 'שמעונו... שמעונו... תירגע'. הנהג חשב שהוא מתפוצץ והוציא את הראש מהחלון וצעק לנער: 'אם שמעת אז תזוז' זה משפט חכם ביותר והפוך בה והפוך בה דכולה בה – אם שמעת – תזוז! תעשה משהוא אל תדחה את השמועה!

בעשרה ניסיונות...

נפוליאון, הקיסר האגדי, היה בוחר את חייליו בשיטה מעניינת. כל טוראי קיבל סוס פרא משולל רסן, ועל החייל הוטלה משימה לרסן את הסוס ולהנהיגו בדרך. המציאות הייתה שכל אחד נכשל במשימה. לא היה סיכוי לאף אחד לשלוט על סוס פרא. וכאן הגיע שלב הבדיקה. נפוליאון היה בודק כיצד מגיבים החיילים מול כישלונם. את אלו שהיו פורשים ובוכים – שלח הביתה, ואילו את האחרים שנשלו וניסו שוב ושוב, למרות הכישלונות, בחר כחיילים לצבאו. "שבע יפול צדיק וקם" – אפילו הצדיק נופל! ההבדל הוא מה עושים אחר כך. הצדיק, גם אחרי הנפילה השביעית – קם, ומי שאינו צדיק מתחיל להסיק מסקנות שכנראה זה סימן שכן או כך... ונשאר במצב של נפילה.

המילה 'ניסיון' מגיעה מהשרש 'נס', ולו יש שתי משמעויות: נס מלשון 'מנוסה' – בריחה, או נס מלשון 'התרוכמות', כלשון הפסוק: "ושמת אותו על נס". בכל ניסיון יש לנו שתי אפשרויות: להיכנע, לנוס ולברוח, או להתגבר ולהתעלות מעל נס.

בעל 'חובת הלבבות' כותב דברי חיזוק לזמני ירידה: "ייה גדול בעיניך ניצחונך הקטן על היצר והתגברותך הפעוטה ביותר עליו, כדי שניצחון זה ישמש לך כמדרגה שממנה תעלה לנצח בדבר גדול עוד יותר".

ביני לבני

הרה"ג פנחס ברייער שליט"א מח"ס "לגדל" על חינוך ילדים

ה' איש מלחמה
האדם מעצם מהותו הינו הרכב של ניגודים; גוף ונשמה,

חומר וצורה. נתון הוא במלחמה תמידית בין הרצון הבהמי ליהנות ולחיות חיי הפקר, לבין הרצון האלוקי המתבטא ברצון הנשמה, חלק אלו-ה, להידיבק בקדושה ולהתעלות.

ובמלחמה, כמו במלחמה, אין רק ניצחונות; הקרב המזוהר ביותר גובה חללים. כך שהאדם, עם כל שאיפותיו ורצונותיו, תמיד מטוטלת בין ניצחונות לכישלונות, בין זמני עלייה למצבי ירידה.

וכל זאת למה? כי הידע והלמידה, כל עוד לא עברו את כור ההיתוך המעשי, כל עוד לא נקלעו למצבי חירום, לכישלונות ולהתגברויות ולתובנות שאחריהם – אי אפשר להסתמך עליהם כלל! דווקא ההתמודדות, המצבים הבלתי צפויים, הרגעים שבהם חשים קטנים וחסרי אונים – בונים ומחשלים, ומביאים לקרבת ד' ולשינוי מובנה. הקב"ה, כשרצה לבנות את עם ישראל, בחר באברהם אבינו ע"ה, "כי ידעתי למען אשר יצווה וכו'", ובכל זאת, אברהם לא זכה בתואר אבי האומה הישראלית, עד שעמד